

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัย เรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ มีวัตถุประสงค์ สมมติฐาน ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งจะได้นำเสนอตามรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อหาค่าประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส จำนวน 1,172 คน ในปีการศึกษา 2555

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ในการวิเคราะห์องค์ประกอบครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาอัตราส่วนของตัวแปรต่อขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair และคณะ (1998) ในระดับอัตราส่วน 1 ตัวแปรต่อกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และรวบรวมตัวแปรจากทฤษฎี แนวคิดงานวิจัย ได้จำนวน 39 ตัวแปร

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้เท่ากับ 780 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร โดยวิธี การสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ของหน่วยงานที่สังกัด และสุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างตาม จำนวนที่ได้ดังกล่าวด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ทุกจังหวัด และทุก หน่วยงานที่สังกัด จนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเป็นแบบประเมินสมรรถนะของ ผู้บริหารในสามจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 1 ฉบับ มีทั้งหมด 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 เป็น แบบสอบถามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ มีลักษณะเป็นแบบ มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .992

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด และอยู่ในสภาพที่ เรียบร้อยสมบูรณ์
2. ขออนุญาตแนะนำตัวผู้วิจัยจากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีเพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดชายแดนใต้
3. นำแบบสอบถามบรรจุซอง พร้อมสอดซองติดแสตมป์เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างส่ง แบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัย
4. จัดส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์และด้วยตนเอง
5. รวบรวมแบบสอบถามทั้งทางไปรษณีย์ และการดำเนินการไปเก็บแบบสอบถามกลับ ด้วยตนเอง
6. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 780

ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 602 ฉบับ แต่เมื่อได้ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับ และทำการเทียบสัดส่วนระหว่างขนาดของประชากรกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างพบว่า จะได้แบบสอบถาม จำนวน 580 ฉบับ คิดเป็นอัตราส่วนของตัวแปรต่อขนาดกลุ่มตัวอย่างในระดับ 1: 14.87 ซึ่งถือว่าสามารถนำมาวิเคราะห์หองค์ประกอบได้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์หองค์ประกอบนั้นควรอยู่ในช่วง 1:5-20 (Hair et al., 1984 : 99)

7. ดำเนินการลงรหัสเพื่อรอการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

8. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

วิเคราะห์หองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้สถิติ Factor Analysis ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ใช้วิธีการวิเคราะห์ตัว และนำองค์ประกอบที่มีค่าไอแกน (Eigenvalue) เกิน 1 ไปใช้หมุนแกนอโรทอนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีวาริเมกซ์ (Varimax) เพื่อหาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกข้อคำถาม (ตัวแปร) ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป และจำนวนตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบต้องมีอย่างน้อย 3 ตัวแปรขึ้นไปจึงถือว่าเป็น 1 องค์ประกอบ (อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน, 2532 และ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, 2540)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มี 8 สมรรถนะ ดังนี้

1. การบริหารการเงินและการบริหารทรัพยากรบุคคล (Financial resources management and human resource management) เป็นพฤติกรรมกรรมการบริหารการเงินและการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยที่มีการจัดทำแผนงานและกฎระเบียบที่ชัดเจนทั้งทางด้านการเงินและบุคลากรดำเนินการตามแผนและกฎระเบียบที่วางไว้ สามารถตรวจสอบได้

2. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และดำเนินการจัดการเรียนการสอน (Educational quality development and instructional management) เป็นพฤติกรรมกรรมการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และตัวบ่งชี้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ดำเนินงานตามแผน เขียนรายงาน แสดงหลักฐาน ข้อมูล และผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในรอบปีการศึกษา และรายงานผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และแผนปฏิบัติงานในรอบปีการศึกษา แก่สาธารณชนรับทราบ

3. การบริหารกิจการนักเรียน (School affairs management) เป็นพฤติกรรมกรรมการบริหารกิจการนักเรียนโดยกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิดนโยบาย และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการกำกับ ติดตามการดำเนินงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. การจัดการสารสนเทศ (Information management) เป็นพฤติกรรมกรรมการจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษา คือ มีจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและรายงานผลการดำเนินงานผ่านสื่อสารสนเทศต่างๆ ประเมินและพัฒนาระบบงานสารสนเทศ

5. งานติดตาม ประเมินผลและประชาสัมพันธ์ (Monitoring and evaluation and public relation management) เป็นพฤติกรรมที่เป็นการประชาสัมพันธ์การดำเนินการของสถานศึกษาด้วยวิธีการและรูปแบบที่เหมาะสม และมีระบบการดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการในสถานศึกษา

6. การบริหารนโยบาย แผนงานและส่งเสริมการปฏิบัติงาน (Policy management, planning and performance promotion) เป็นพฤติกรรมกรรมการบริหารโดยการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคคลกร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจการนักเรียน และมีระบบติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน หรือโครงการ

7. การบริหารงานธุรการ (Secretarial management) เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความรู้ความเข้าใจระเบียบว่าด้วยงานสารบรรณ การรับ-ส่งหนังสือราชการ รวมถึงการจัดเตรียมเครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆ

8. การบริหารความเปลี่ยนแปลง (Change management) เป็นพฤติกรรมในการปรับเปลี่ยนองค์กร จากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษามาใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ แล้วนำวิสัยทัศน์มากำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง โดยนำความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

การอภิปรายผล

ในการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

เมื่อนำองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน(Eigenvalue) ที่มากกว่าหรือเท่ากับ 1 จำนวน 20 องค์ประกอบ ความแปรปรวนสะสมร้อยละ 93.231 หมายความว่าร้อยละ 93.231 ของความแปรปรวนระหว่างข้อคำถาม 99 ตัวแปร (ข้อ) สามารถอธิบายได้ด้วยองค์ประกอบ 20 องค์ประกอบ และจากการหมุนแกนออร์โธกอนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีวาริแมกซ์ (Varimax) เพื่อหาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกข้อคำถาม (ตัวแปร) ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป และจำนวนตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบต้องมีอย่างน้อย 3 ตัวแปรขึ้นไปจึงถือว่าเป็น 1 องค์ประกอบ (อุทุมพร(ทองอุไทย) จามรमान, 2532 และ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, 2540) ปรากฏว่าได้้องค์ประกอบที่ชัดเจน 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) องค์ประกอบด้านการบริหารการเงินและการบริหารทรัพยากรบุคคล (2) องค์ประกอบด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และดำเนินการจัดการเรียนการสอน (3) องค์ประกอบด้านการบริหารกิจการนักเรียน (4) องค์ประกอบด้านการจัดการสารสนเทศ (5) องค์ประกอบด้านงานติดตามประเมินผลและประชาสัมพันธ์ (6) องค์ประกอบด้านการบริหารนโยบายแผนงานและส่งเสริมการปฏิบัติงาน (7) องค์ประกอบด้านการบริหารงานธุรการ(8) องค์ประกอบด้านการบริหารความเปลี่ยนแปลงซึ่งจะเห็นว่าองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบมีรายละเอียดที่สอดคล้องกับ Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO) และ Regional Center for Education Innovation & Technology (2551: ออนไลน์) ที่ได้กำหนดสมรรถนะของ ผู้บริหารสถานศึกษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้ 1) การพัฒนาศักยภาพบุคคล 2) กำหนดแผนงานและโครงการของโรงเรียน 3) จัดทำหลักสูตรและดำเนินการจัดการเรียนการสอน 4) การพัฒนาทรัพยากรบุคคล5) สร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ 6) จัดการทรัพยากรกายภาพ 7) จัดการด้านการเงินและรายได้ 8)ติดตามและประเมินผลการดำเนินการของโรงเรียน 9) การพัฒนาโรงเรียนและงานชุมชนสัมพันธ์ 10) การจัดการสารสนเทศ 11) การจัดการวิจัยและพัฒนา 12) การเปลี่ยนแปลงการบริหาร และ13) ส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างสันติและเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม อาจเนื่องจากพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งครอบคลุมกลุ่มคนเช่นเดียวกับกลุ่มคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาผู้วิจัยอภิปราย ได้ดังนี้ คือ องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ ทั้ง 8 องค์ประกอบ เรียงลำดับค่าความแปรปรวนขององค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบด้านการบริหารการเงินและการบริหารทรัพยากรบุคคลจะ เห็นได้ว่าพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนใต้เป็นเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้สถานศึกษาในพื้นที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นมากกว่าสถานศึกษาในพื้นที่อื่นๆ เช่น ค่าเสี่ยงภัย เงินเพิ่มพิเศษสำหรับการสู้รบ (พ.ส.ร.) และงบประมาณอื่นๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีสมรรถนะทางการบริหารการเงินเพื่อที่จะได้บริหารจัดการอย่างโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้สอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา ปริดีดิลก (2532: 143) กล่าวถึง การวางแผนการใช้จ่าย เพื่อนำมาใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตลอดจนการควบคุมการดำเนินงานทางการเงินให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ รวมถึงการพัฒนาบุคลากร ที่มุ่งเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ ให้กับบุคลากร ตลอดจนทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานให้ เป็นไปในทางที่ดี มีความรับผิดชอบต่อนักเรียนอันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในด้านบริหารทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างมีปัญหาจากสาเหตุที่ขาดแคลนครูเนื่องจากถดถอยการเกณฑ์ความไม่สงบทำบุคลากร โดนลอบทำร้ายบางรายถึงแก่ความตาย ทำให้บุคลากรเสียชีวิต บางส่วนย้ายกลับภูมิลำเนาเนื่องจากเกรงกลัวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้สถานศึกษาจำเป็นต้องหาบุคลากรที่เป็นคนในพื้นที่แต่เมื่อจำกัดพื้นที่แล้วทำให้ได้บุคลากรที่ไม่ตรงกับวิชาเอกและไม่มีใบประกอบวิชาชีพครูส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ไม่มีคุณภาพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงกระบวนการสรรหาบุคลากร ด้วยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาครู การส่งเสริมและพัฒนา การสร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งสอดคล้องDommick and Walker (2005 อ้างถึงใน เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2552) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลในเชิงพหุวัฒนธรรม ดังนี้1) กำหนดนโยบายในการเลือกสรรบุคคล โดยเลือกสรรบุคลากรที่เหมาะสมกับบริบทพหุวัฒนธรรม หรือเลือกสรรจากผู้มีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรม2) กำหนดให้มีการรับบุคลากรต่างเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มีความตระหนักในเรื่องของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อให้บุคลากรมีส่วนสะท้อนถึงความเป็นพหุวัฒนธรรม3) กระตุ้น จูงใจบุคลากรในโรงเรียนให้มีความตื่นตัวที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน 4) พัฒนาบุคลากรไปสู่ความเป็นมืออาชีพด้านพหุวัฒนธรรม ให้บุคลากรได้เรียนรู้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ และ Kingsbury (1965 : 19-20) กล่าวว่า การบริหารบุคลากร หมายถึง การวางแผน ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับบุคคล การวางแผนในการจัดอัตรากำลังคนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การ

วางโครงการปฏิบัติงาน กำหนดหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆ การจัดชั้นตำแหน่งงาน การกำหนดอัตราเงินเดือนค่าจ้าง การสรรหาบุคคลเข้าทำงานและการสอบไล่ การคัดเลือกและบรรจุแต่งตั้ง การให้ทดลองปฏิบัติราชการ การจัดทะเบียนประวัติ การย้ายและโอน การพัฒนาบุคคล การประเมินผล การปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและดำเนินการจัดการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบที่อธิบายถึง เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สมบูรณ์ ครอบคลุม การพัฒนาทุกกิจกรรมที่เป็น เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษา และเป็นที่ยอมรับร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมที่กำหนดอย่างสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และมาตรฐานหลักสูตรสถานศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สมรรถนะด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและดำเนินการจัดการเรียนการสอนนี้มีความสำคัญมากเพราะ โรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายเช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โรงเรียนกุ่มน่าน โรงเรียนอิสลามศึกษาแบบเข้ม โรงเรียนต่างๆ เหล่านี้เป็นโรงเรียนที่มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญควบคู่กันไปเพื่อให้สอดคล้องกับกับบริบททางสังคมที่มีความแตกต่างกัน ทางด้านศาสนา และวัฒนธรรมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Dimmock and Walker (2005 อ้างถึงใน เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2552) ได้กล่าวถึงปัญหาของการจัดการเรียนการสอนด้านพหุวัฒนธรรม และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรม มีการจัดโครงสร้าง หลักสูตร เนื้อหาวิชา กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงพหุวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ มีความรู้ในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา เพศ สถานะทางสังคม ในวัฒนธรรมที่ต่างกัน ลดความรู้สึกลดคติ ความรู้สึกไม่เท่าเทียมกัน ในแต่ละวัฒนธรรม เช่น สอดแทรกวันสำคัญทางศาสนา อาหารประจำชาติ อาหารประจำท้องถิ่น หรือเทศกาลต่างๆ ของแต่ละวัฒนธรรมไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน หรืออาจเพิ่มเติมลงในหลักสูตรการเรียนการสอนปกติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ยอมรับ และเห็นคุณค่าของความเป็นพหุวัฒนธรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2550 : 20-23) กิจกรรมสำคัญที่เป็นจุดเน้นกลยุทธ์เร่งพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) วางมาตรการที่จะรักษาความปลอดภัยให้แก่ครู นักเรียนและสถานศึกษาประกันโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส 2) พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม 3) เร่งพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประจำจังหวัด ประจำอำเภอ ให้เข้าสู่มาตรฐานชาติ และจัดโครงการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนก่อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา 4)

ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการในพื้นที่ 5) แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างสายสัมพันธ์แห่งความเป็นไทยข้ามเขตพื้นที่การศึกษา 6) ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริหารกิจการนักเรียน เป็นองค์ประกอบที่กล่าวถึงการบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ทั้งในและนอกสถาบันโดยไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนปกติเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เน้นการบริหารกิจการนักเรียนเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องระมัดระวังมากเนื่องจากมีปัจจัยทางด้านอื่นๆ เช่น ด้านเพศ เนื่องจากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งมีหลักคำสอนที่ชัดเจนในเรื่องขอบเขตของเพศหญิงและเพศชายในการปฏิสัมพันธ์ ด้านเวลานื่องศาสนาอิสลามมีเวลาในการปฏิบัติศาสนกิจทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องคำนึงในการจัดการกำหนดการณ์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรกำหนดนโยบายในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคม ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อให้ นักเรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2520 : 8) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในมุมกว้าง ซึ่งทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับขนาดและระดับของสถานศึกษานั้นๆ และยังขึ้นอยู่กับสภาพทางสังคมที่สถานศึกษาตั้งอยู่ด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดของ พันัส หันนากินทร์ (2524: 219-278) กล่าวคือ ผู้เรียนพึงได้รับการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การรักษาระเบียบวินัย และการบริการด้านต่างๆ

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดการสารสนเทศ การบริหารจัดการระบบต่างๆ ในสถานศึกษาท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะการจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษา คือ มีจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและรายงานผลการดำเนินงานผ่านสื่อสารสนเทศต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลเอกสาร ฯลฯ เพื่อความรวดเร็วในการนำสารสนเทศไปใช้และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอเนื่องจากสามารถนำข้อมูลไปอ้างอิงได้ทันทั่วถึง ทั้งนี้ยังต้องมีการประเมินและพัฒนาระบบงานสารสนเทศสม่ำเสมอเพื่อให้กับสถานการณ์ที่ไม่มีมีความแน่นอนในพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐพันธุ์ เจริญนันท์ และไพบุลย์ เกียรโกลม (2545) ได้กล่าววาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการไว้ว่า หมายถึง ระบบที่รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์การอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อนำมาประมวลผลและจัดรูปให้ได้สารสนเทศ ที่ช่วยสนับสนุนการทำงานและการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ของผู้บริหาร เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 5 ด้านงานติดตาม ประเมินผลและประชาสัมพันธ์ เป็นการประชาสัมพันธ์ การดำเนินการของสถานศึกษาด้วยวิธีการและรูปแบบที่เหมาะสม และมีระบบการดูแล ติดตาม และ ประเมินผลการดำเนินการในสถานศึกษา เพื่อปรับปรุง และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยมี การจัดการข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรม ไปสู่ผู้เรียน ครู และบุคลากร โดยการประชาสัมพันธ์ นำชุมชน เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา และบริการวิชาการแก่ชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา และเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมและปฏิบัติงานอย่างสันติซึ่ง สอดคล้องกับ ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543:166) กล่าวคือ ทำให้ทราบสภาพที่แท้จริงของ หลักระบวน การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมต่างๆ ที่นำมาสู่การปฏิบัติ และนำไปวิเคราะห์หาวิธีการ แก้ปัญหา นอกจากนี้ยังรวมถึงการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ผลการเรียน และความสำเร็ของผู้เรียนในด้านต่างๆ

องค์ประกอบที่ 6 ด้านการบริหารนโยบาย แผนงานและส่งเสริมการปฏิบัติงาน เป็น องค์ประกอบที่อธิบายถึง ขอบข่ายในการปฏิบัติงานในการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงเป้าหมาย และ วัตถุประสงค์ของหน่วยงาน และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่จำเป็น เพื่อใช้ในการ บริหารจัดการภารกิจของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังรวมถึงการส่งเสริมการปฏิบัติ งานโดยให้บริการด้านสวัสดิการพื้นฐานแก่บุคลากร เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการจัดการเรียน การสอน และกิจกรรมต่างๆ จะเห็นได้จากนโยบายการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2550- 2551 ประกอบด้วยนโยบาย 6 ประการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ นโยบายประการที่ 6 ซึ่งมีสาระดังนี้ “ พัฒนาการศึกษานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัด ชายแดนภาคใต้ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนและประชาชนได้รับการศึกษาที่บูรณาการกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข”ซึ่งสอดคล้องกับ (สำนัก พัฒนาการศึกษานเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ : 2552:50-51) 1) เสริมสร้างความรัก ความสามัคคี ความใกล้ชิด ผูกพันระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน2) ส่งเสริมการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนของรัฐตามอัตลักษณ์ของพื้นที่ 3) ส่งเสริมการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ ความ ต้องการของชุมชนและท้องถิ่นและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 4) ส่งเสริมให้สำนักเขต พื้นที่การศึกษา โรงเรียนมีความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนา การศึกษานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้จาก นโยบายเฉพาะของรัฐ 5) เสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม 6) เร่งรัดให้เกิดการจับ การพัฒนาทางการศึกษานในทุกระดับให้สอดคล้องกับความต้องการวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของ ประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง 7) เปิดโอกาสให้ผู้นำทางศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ส่วนร่วม

เสนอแนะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนและสังคม การพัฒนาการศึกษาจึงต้องจัดให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ตามความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี การพัฒนาการศึกษาที่ตอบสนองต่อความแตกต่างแต่ไม่สร้างความแตกแยกทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้ความเป็นไทย การทุ่มเทในด้านต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ดำเนินไปอย่างบรรลุเป้าหมายปลายทางที่หวังไว้

องค์ประกอบที่ 7 ด้านการบริหารงานธุรการ เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความรู้ความเข้าใจ ระเบียบว่าด้วยงานสารบรรณ การรับ-ส่งหนังสือราชการ รวมถึงการจัดเตรียมเครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ เนื่องจากสถานศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมีการติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ มากกว่าสถานศึกษาในพื้นที่อื่น เช่น หน่วยงานของทหาร ตำรวจ ศอบต. ฯลฯ องค์ประกอบด้านสมรรถนะการบริหารงานธุรการจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เนื่องจากเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดสามารถจัดการกับเอกสารต่างๆ ได้ทันท่วงที จะเห็นได้ว่างานธุรการเป็นงานที่ให้บริการหน่วยงานต่างๆ ของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินไปอย่างสะดวกและเป็นระบบสอดคล้องกับแนวคิดของ พันธ์ หันนาคินทร์ (2552 : ออนไลน์) กล่าวว่า งานธุรการ คือ งานที่เกี่ยวกับเอกสารหลักฐานในราชการ รวมทั้งการควบคุมตรวจสอบอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานของทุกฝ่ายดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ดีที่สุด

องค์ประกอบที่ 8 ด้านการบริหารความเปลี่ยนแปลง เป็นการปรับเปลี่ยนองค์กรจากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษามาใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ แล้วนำวิสัยทัศน์มา กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง โดยนำความรู้ และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบต่างๆ ได้ตลอดเวลาผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนองค์ประกอบที่อธิบายถึง กระบวนการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกคนและอาศัยทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษามุ่งบรรลุวัตถุประสงค์เกิดผลงานที่โดดเด่นและมีคุณภาพสูงเหนือกว่าธรรมดา ซึ่งแนวคิดของทฤษฎี Hamlin (2001) กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่ครอบคลุม ในมิติที่เป็นการทำให้เกิดผลในส่วนต่างๆ ขององค์ประกอบในองค์การ อาจเกิดขึ้นพร้อมๆ กัน ผสมผสานหรือเกิดขึ้นต่อเนื่องแต่ละประเภทก็ได้แล้วแต่บริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้รูปแบบที่ดี เหมาะสมที่สุดกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น และมักมีการคิดค้นพัฒนารูปแบบการบริหารใหม่ๆ ขึ้นมาใช้อยู่เสมอๆ

การจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการศึกษาด้านศาสนาตั้งแต่เด็ก ดังนั้น โรงเรียนระดับประถมศึกษา

ของรัฐจึงมีการเพิ่มเติมหลักสูตรอิสลามศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา ทำให้นักเรียนต้องเรียนศาสนาควบคู่กับสามัญ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนใต้ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และพบว่าเด็กที่จบระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ในสามจังหวัดชายแดนใต้ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้คิดเป็น 33.72% ซึ่งสอดคล้องกับ อับดุลซุโกร์ ดินอะ (2556 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า นอกจากวิชาสามัญมีผลสัมฤทธิ์ไม่ผ่านแล้วพบว่าผลสัมฤทธิ์หลักสูตรอิสลามศึกษา ทั้งสามกลุ่มสาระวิชาคือศาสนา ภาษา (มลายูและอาหรับ) สังคม ทั้งสามระดับ อิบติดาอีย์ มุตาวัสสิต และชานาวิ ก็มีผลสัมฤทธิ์ไม่ผ่านร้อยละ 50 ตลอดสามปีที่มีการสอบ I-NET เช่นกัน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้มีแนวทางการพัฒนาการศึกษา โดยทุกภาคส่วนของการศึกษา ต้องเร่งรัดพัฒนาการศึกษาไปสู่คุณภาพ จัดการสอนให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ให้เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถใช้ความรู้ในชีวิตประจำวัน มีอาชีพ มีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ขณะเดียวกันต้องเตรียมผลักดันการศึกษาให้รองรับสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการเตรียมในด้านทักษะฝีมือ และทักษะภาษา การดึงเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้กับสื่อการเรียนการสอนให้สามารถนักเรียนมี ทักษะความรู้ใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐานกลางร้อยละ 50 ให้มากที่สุด ในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ศอ.บต. ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้จัดโครงการ “โรงเรียนภาษาอาเซียนชายแดนภาคใต้” เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ เข้าสู่ตลาดแรงงานที่กว้างขวางขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 8 องค์ประกอบที่ได้ควรนำมาแนวทางในการกำหนดนโยบายพัฒนาความสามารถให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะเมื่ออภิปรายจะพบว่าองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้ มี 4 องค์ประกอบคือองค์ประกอบการบริหารนโยบาย แผนงานและส่งเสริมการปฏิบัติงาน องค์ประกอบการบริหารกิจการนักเรียน องค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และดำเนินการจัดการเรียนการสอน และองค์ประกอบการบริหารการเงินและการบริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามาก

1.2 ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบองค์ประกอบสมรรถนะ
ผู้บริหารสถานศึกษา จึงทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของตัวเอง

1.3 เขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานการส่งเสริมการศึกษาเอกชนนำผลการวิจัยไปจัดทำ
เป็นเกณฑ์วัดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะของผู้บริหารสถาน
ศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้

2.2 ควรนำองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้พัฒนาเป็นเครื่องมือ
ในการประเมินสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ควรนำองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้พัฒนาเป็นเครื่องมือ
ในการประเมินสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา

2.4 ควรมีการวิจัยองค์ประกอบสมรรถนะของบุคลากรทางการศึกษาอื่น เช่น ผู้บริหาร
ระดับหัวหน้าฝ่ายต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทสามจังหวัดชายแดนใต้